

ali dialekta nad drugim, ampak samo za posplošenje enega govora, ki je imel za seboj že dolgo razvojno pot in postal književni jezik — z vsemi pojmi, ki so v njem obseženi, — nad ozemljem, ki je imelo isti jezikovni sistem že celo tisočletje. Do tod more iti jezikovna enotnost neglede na individualistično črto slovanske psihe (ta precej romantična misel je Prijatelju glavni vzrok za razbitost Slovanov), preko naravnih mej, ki so jih ustvarili historični, to je ekonomski, socialni in politični pogoji — pa bi ne mogel prestopiti niti kolektivizem Germana in kakor kaže zgodovina, tudi ni. — To, tako rekoč notranjo borbo za slovenski jezik pa je spremljala druga, ki je Prijatelj skoraj ne omenja, kjer je bil uspeh vse bolj počasen in zmaga težja, namreč borba, da se uvede slovenščina z vsemi pravicami državnega jezika v šole in urade. Za ta predvsem politični boj pa so imeli ljudje kljub »pomladi narodov« manj smisla in manj sreče in tudi danes nismo z rezultati zadnjih desetletij zadovoljni, saj se kljub redkim stražarjem položaj vztrajno slabša. In zaradi tega so učenci rajnega učitelja v opomin sebi in vsem ponatisnili omenjeno razpravo v razkošni knjigi, ki je le dokaz toplih čustev do učiteljevega spomina.

Razpravi se pozna, da jo je pisal pisatelj »Duševnih profilov«, vendar po moči sinteze kakor tudi po odlikah, ki jih daje Profilom Prijateljev stil in vsa njegova izdelana in razgledana osebnost, zaostaja za njimi. Dosega jih pa po svoji programatični vrednosti. Sicer tudi sam problem ne nudi prilike za ostre karakterizacije udeležencev te borbe, saj med njimi ni bilo zelo samoraslih ljudi, ampak je mogel pisatelj z oznako na začetku razprave dovolj očrtati njih duševni obraz. Trditve, misli in dokazi v številnih citatih iz sodobnih časnikov se ponavljajo in tako se mora ponavljati tudi komentar, posebno na koncu razprave. — Izdaje Prijateljevih del, ki jih imamo že v rokah in ki šele izidejo, mnogo bolj enotno osvetljujejo podobo našega učitelja kakor pa dela, raztresena po časopisih in revijah. Tako se Prijateljeva podoba jasni pred nami zaradi lastne veličine, njegovi učenci pa zanj še niso prižgali svojih svetil.

Tone Šifer

FRANC JAKLIČ.

Izbrani spisi. I. Uredil Janez Logar. Izdala in založila Jugoslovenska knjigarna. V izbranih spisih hoče urednik postaviti pred nas podobo Jakliča-pisatelja, ki jo bo očistil vseh večjih napak, katere je v njegovem delu napravila bodisi premajhna lastna kritičnost, bodisi neprimerno obdelana snov ali pomanjkljiva tehnika. Pričakovati moramo torej samo tisto, kar je prestalo kritiko urednika in časa in kar nam bo pokazalo pisatelja v njegovem značilnem opazovanju, mišljenju in delu. Prvi zvezek izbranih spisov kaže Jakliča na začetku njegove pisateljske poti. Kmečka sredina kakor pri Jurčiču, katerega veren učenec je, mu nikakor ni predmet razglabljanja in osvetljevanja, ampak zgolj pripovedovanja in sicer v obliki zelo preprostega opisa, slike, skice in označbe. Jaklič pri svojih prvih stvareh ni znal ceniti in pretehtati snovi, ampak piše tako kot je slišal pripovedovati. Pri tem pa je zelo navezan na zgodbo, kakršno je dobil, in zato mu gre po zlu marsikak lep motiv (na pr. o rezbarju Satančku) samo zato, ker ga ni našel širše izpeljanega. Pri opisovanju nenehno prehaja v karikiranje, posebno pa še tam, kjer vaško občestvo obravnava svoja vprašanja. Nепrestano je človeku pred očmi »Kozlovska sodba v Višnji gori«, samo poudarek ni humorističen kakor tam, ampak misli Jaklič zelo resno. Sicer ne moremo odrekati Jakliču, da njegove povesti niso zasidrane v realni sredini, iz katere bi tudi brez večjega talenta, samo z boljšo tehniko, mogel napraviti res dobre stvari. Tako pa se niti pri povesti »Vaška pravda«, kjer bi imel priliko nazorno pokazati strnjenost vaškega občestva v boju za skupno posest in korist, ne

more ubraniti karikiranja kmečkih postav. Na ta način postanejo te neresnične, nekako take, kot se zde mestnemu človeku. Videti je, kakor bi si bil Jaklič zgodaj ustvaril skico za svojo kmečko povest: fant in dekle se imata rada, ženitvi se upirajo starši ženina ali neveste. Konec more biti dvojen: eden zaljubljenec vzame posili nekega tretjega, ali pa se po zaprekah končno dobita. Takih motivov je v knjigi nad polovico. Jezik razodeva človeka, ki je imel dosti smisla za plastiko, a vse v smeri iskanja in poudarjanja folklore, toda danes je tudi v kmečkih povestih jezik bolj pester. Vsak pisatelj zasluži zbrane ali izbrane spise in čim trajnejša je njegova beseda, tem bolj smo jih veseli in tem bolj opravičujejo pisatelja in založnika. Jaklič pa nam more danes s svojim slogom, problemi in tehniko zelo malo povedati. — Vendar pa je knjiga zanimiva kot simbol svoje vrste, saj kaže na eni strani na precejšnjo stagnacijo pri večini naših založniških podjetij, ki menijo, da so opravila svojo dolžnost pri razvoju naše literature s ponatisom priznanih stvari, izdajo kakih zbranih ali izbranih spisov in s prevodi. Na drugi strani pa opozarja na našo literarno revščino, saj ima marsikdo, ne vem zaradi kakšnega nesporazuma ali naivnosti, te vrste knjige za našo tekočo, sodobno literarno produkcijo.

Tone Šifrer

CVETJE IZ DOMAČIH IN TUJIH LOGOV.

Janez Cigler: Sreča v nesreči. Priredil dr. Rudolf Kolarič. 11. zv. Celje 1936. V dobi, ko je inteligentni interesent za slovensko literaturo imel že Prešernovo pesem po raznih časopisih, je imelo preprosto ljudstvo le nekaj slabih prevodov raznih pobožnih povesti. Spretni pisatelj molitvenikov, Cigler, je napravil pogumen korak in napisal prvo slovensko povest, ki sicer ni drugega kakor dolga pridiga, a jo je ljudstvo vendar rado imelo, saj se dejanje godi po različnih krajih in ljudem so francoske vojne obzorje gotovo precej razširile. Dr. Kolarič je izdajo priredil, jo opravičil ter pokazal vso preproščino zgradbe in sloga. Danes se zdi zgodba skoro humoristična in obupno enolična.

F. S. Finžgar, Študent naj bo. Priredil Jakob Šolar, 12. zv., Celje 1937. Ta sveža zgodba o kmečkem otroku, ki gre v mestne šole in postane tam malo-dušen in zagrenjen, če ni dovolj krepak, kot je bil študent Francelj, se še zmeraj prijetno bere. Zaradi drugačne organizacije današnje gimnazije je mlademu rodu marsikatera stvar težje razumljiva. Že sam izraz in govor o latinskih šolah mu ni domač, toda pripovedovanje je tako, da bo študent zgodbo še vedno s pridom bral, dasi je tak ali podoben tip iz študentovskega življenja skoraj docela izginil, saj je zdaj življenje mladih šolarjev pač vse drugačno. J. Šolar je napisal primeren uvod in izpustil nekaj prizorov, brez katerih je konec bolj zgoščen; dodal je tudi opombe in zanimiv komentar, ki mnogokje osvetljuje način Finžgarjevega ustvarjanja.

N. V. Gogolj, Revizor, prevedel dr. Ivan Prijatelj, priredila dr. Silva Trdina. 13. zv., Celje 1937. Nehote je postala tudi izdaja tega prevoda posvečena Prijateljevemu spominu. Uvod S. Trdinove je dovolj natančen in informativen za razumevanje dela, saj ne manjka niti grafikon zgradbe, a izbira udarnih stavkov, ki grafikon tolmačijo, je dosti prisiljena in često neprepričljiva.

Tone Šifrer

To pot res samo na rob. Če dva skoraj ob istem času sprožita enake pomisleke, bo že nekaj na tem, da marsikoga pečejo. Cesar se je Šifrer v svojem poročilu (Jaklič, Izbr. spisi) samo dotaknil, je Legiša v 10. št. »Sodobnosti« (Na rob nekaterih literarnih pogovorov) obširneje razpredel. Zaseduje me misel, da po tako izhojenih poteh, s tako serafinskimi prijemi in včasih celo malo naivnimi pogledi, ne bomo zadeli bistva teh vprašanj. Zato nekaj opazk.